

Green Deal van Provincie Overijssel met de Rijksoverheid

Ondergetekenden:

1. De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, de Minister van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, ieder handelend als bestuursorgaan, tezamen hierna te noemen: Rijksoverheid;
2. Het college van Gedeputeerde Staten, ter zake krachtens mandaat van de Commissaris van de Koningin vertegenwoordigd door gedeputeerde drs. T.W. Rietkerk, handelend ter uitvoering van het besluit van 13 september 2011;

Hierna tezamen te noemen: Partijen;

Hebben gezamenlijk het volgende vastgesteld:

Het kabinet beoogt een Green Deal met de samenleving, die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en die lonend is voor overheid en maatschappij. Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.

1. Partijen zien publiekprivate samenwerking als de beste manier om verduurzaming van onze economie te versnellen en hier ook economisch van te profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
2. Bij de Green Deal gaat het om concrete duurzame initiatieven, waarbij barrières verdwijnen, innovaties ontwikkeld, gefinancierd en toegepast worden en duurzame kansen worden benut. In de praktijk loopt de maatschappij tegen belemmeringen aan die in de weg staan aan initiatieven die leiden tot een verdere verduurzaming.
3. In de Green Deal willen partijen concrete afspraken maken die deze belemmeringen wegnemen, zodat de initiatieven die anders moeilijk van de grond komen ruim baan krijgen. Initiatieven kunnen betrekking hebben op (decentrale opwekking van) energie, energiebesparing, schaarse grondstoffen, water en mobiliteit. Deze initiatieven kunnen vervolgens ook als voorbeeldfunctie dienen voor andere partijen en daarmee de totale markt in beweging zetten.
4. De voor de Green Deal geïnventariseerde projecten van initiatiefnemers zijn door het wegnemen van de beschreven belemmeringen potentieel succesvol, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. De resultaten van een Green Deal kunnen daarna toepasbaar zijn op andere, vergelijkbare projecten, waardoor de reikwijdte van de Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de rijksoverheid tegenover staat.
5. Partijen constateren dat de financieringsbehoefte van duurzame energieprojecten en energiebesparingsprojecten niet in alle gevallen door financiële instellingen kan worden gedekt. Daardoor worden dergelijke projecten niet gerealiseerd.

De Green Deal tussen beschreven partijen bestaat uit de volgende afspraken:

De Green Deal tussen Provincie Overijssel en de Rijksoverheid omvat zes initiatieven. Deze zes initiatieven worden door verschillende partijen ten uitvoer gebracht. De provincie Overijssel treedt namens deze partijen op als penvoerder voor de onderhavige Green Deal afspraken. Het betreft de volgende initiatieven:

1. Energiefonds Overijssel

Green Deal initiatief

Het Energiefonds Overijssel (omvang € 250 miljoen) dat in 2012 van start gaat, na instemming van Provinciale Staten, is onder andere gericht op ondersteuning van bedrijven en ondernemers bij het sluitend krijgen van de financiering van projecten op het gebied van duurzame energie en energiebesparing, voor zover financiering door financiële instellingen niet of onvoldoende mogelijk is. Het fonds kan ingezet worden voor uitvoering van projecten zoals het gebruik van restwarmte (bijv. initiatief 4), ontwikkeling aardwarmte (initiatief 6) of energiebesparing bij woningcorporaties (onderdeel van initiatief 2). Verwachte investeringen vanuit het bedrijfsleven worden geschat op € 1 – 1,5 miljard.

Naast Overijssel overwegen ook andere decentrale overheden het opzetten van een energiefonds. De provincie overlegt met andere overheden en de Rijksoverheid over samenwerking en eventuele taakverdeling, bij het (financiële) beheer van deze fondsen en de uitvoering ervan, omwille van efficiëntie en duidelijkheid voor ondernemers.

Tegenprestatie Rijksoverheid

Diverse provincies en gemeenten hebben in de Green Deals aangekondigd revolverende fondsen met publiek en of privaat kapitaal op te richten. De Rijksoverheid is bereid haar expertise en netwerk in de risicokapitaalmarkt in te zetten bij de ontwikkeling van de aan de Green Deal gerelateerde (regionale) investeringsfondsen. De Rijksoverheid ziet daarbij kansen om lagere beheerlasten te realiseren voor alle partijen. Zij zal hier een regierol nemen door maatregelen voor te stellen die het financiële beheer van fondsen stroomlijnen.

Daar waar het mogelijk is om meerwaarde te creëren door het laten samengaan (“poolen”) van financiële ondersteuning vanuit het Energiefonds Overijssel met die vanuit het rijksinstrumentarium zal de Rijksoverheid actief medewerking verlenen.

Daarnaast zal het kabinet samen met financiële instellingen een stichting ondersteunen die, als optie voor de provincie Overijssel, een technische beoordeling kan doen van duurzame projecten. Hiermee kunnen de afhandelingskosten worden verlaagd. Het kabinet is bereid hiervoor binnen de relevante wettelijke kaders budget te reserveren met ingang van 1 januari 2012 voor zover deze bijdrage strookt met de toepasselijke staatssteunregels.

De toegang tot de kapitaalmarkt levert vaak een belemmering op. Banken zijn terughoudend in het verstrekken van financiering. Kleinschalige projecten zijn vaak niet aantrekkelijk en aan op zichzelf staande projecten wordt een hoog risicoprofiel toegekend. Het kabinet zal tezamen met de financiële partijen bezien welke maatregelen nodig zijn om de financieringsmarkt voor duurzame projecten beter te laten functioneren.

2 Energiebesparingsmaatregelen in 10.000 woningen in 2012 - 2014

Green Deal initiatief

Het nemen van energiebesparingsmaatregelen in 10.000 bestaande woningen in de periode 2012 – 2014. Het realiseren van deze maatregelen stimuleert de lokale installatie- en bouwbranche en levert een bijdrage aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot in de non Emission Trading System. Tegelijkertijd levert dit lastenverlichting op voor burgers en zorgt voor een bouwstroom met een omvang van 800 arbeidsjaren. De provincie Overijssel heeft een unieke aanpak ontwikkeld als het gaat om het benaderen van particuliere woningeigenaren. Deze aanpak wordt in de praktijk getoetst en aangescherpt samen met de gemeente Hardenberg, bouwbedrijven en een marketingbureau. De Rijksoverheid heeft de provincie Overijssel uitgenodigd deze aanpak in te dienen voor de pilot Blok voor Blok.

Tegenprestatie Rijksoverheid

1. De Rijksoverheid stemt in de periode 2012 – 2014 met de Provincie Overijssel, en daarmee de betrokken gemeenten, bedrijven en woningeigenaren in Overijssel af over energiebesparing van de bestaande woningvoorraad. Het gaat dan met name om publiekscampagnes en financiële stimulering
2. De unieke en deels experimentele aanpak van de provincie Overijssel sluit aan bij het initiatief van de Rijksoverheid 'Blok voor Blok'. De Rijksoverheid neemt deel aan de verdere uitwerking van deze provinciale aanpak en onderzoekt daarbij de noodzaak en de mogelijkheden van een financiële inbreng in de uitvoering van de aanpak. De Rijksoverheid zal de aanpak van Overijssel meenemen in het programma 'Investeringscondities Bouw'.
3. Het monitoren van de Overijsselse aanpak van energiebesparing bij bestaande woningen en het opzetten van een kennis- en leertraject
4. Het gezamenlijk opzetten met bedrijven, organisatie en decentrale overheden van een landelijke aanpak op basis van de ervaringen in Overijsselse proeftuin en de Blok-voor-Blok-pilot van de Rijksoverheid
5. De bij de uitvoering van energiebesparing in de gebouwde omgeving en de Blok-voor-blokaanpak betrokken bedrijven kunnen - voor zover deze daarvoor innovatieve producten, diensten of bedrijfsprocessen ontwikkelen - voor ontwikkelingskosten financiële ondersteuning aanvragen in de vorm van een innovatiekrediet uit het Innovatiefonds MKB+ of een daaronder ressorterend sectorgeoriënteerd fonds.

3 Energiebesparingsmaatregelen in MKB bedrijven

Green Deal initiatief

Dit project sluit aan bij de Green Deal met MKB-Nederland. Daarin is met MKB-Nederland afgesproken dat in de komende 1,5 jaar bij 480 bedrijven 20% energie wordt bespaard en 20% duurzame energie door eigen opwekking bij 20 MKB-bedrijven wordt gerealiseerd. In Overijssel worden MKB-bedrijven gericht benaderd voor een energiescan en gestimuleerd besparingsmaatregelen te nemen, daarnaast wordt onderzocht hoe energie beter in de vergunningverlening en handhaving kan worden ingebed. Dit totaal pakket geeft een extra impuls aan het nationale energiebesparingsbeleid naast de convenanten MJA en MEE, en biedt uitzicht op verdere uitrol bij de overige MKB-bedrijven.

Tegenprestatie Rijksoverheid

1. Het benoemen en monitoren van de aanpak in Overijssel als uitvoeringsproeftuin voor het MKB-Nederland project dat uitgevoerd wordt door MKB-Nederland. Bij succes kan dit initiatief verder in het land worden uitgerold.
2. Het deelnemen door de Rijksoverheid en/of AgentschapNL in een project met een aantal gemeenten in West-Overijssel dat knelpunten en vraagstukken oplost die in de praktijk naar voren komen bij het handhaven door gemeenten van de realisatie van energiebesparingsmaatregelen met een terugverdientijd korter dan vijf jaar, zoals onder de Wet Milieubeheer mogelijk is.
3. Het verduidelijken van de verplichtingen die voortvloeien uit de Wet Milieubeheer ten aanzien van verplichte maatregelen voor energiebesparing in het bovenstaande project.

4 Gebruik Restwarmte AkzoNobel Hengelo bij FC Twente

Green Deal initiatief

Met dit initiatief wordt een belangrijke stap gezet in het benutten van industriële restwarmte (2 MWth) en op aansprekende wijze invulling gegeven aan de nationale beleidsambities op dit vlak. Het initiatief kent vier onderdelen:

1. Levering van restwarmte afvalverwerkingsbedrijf Twence naar AkzoNobel (in gebruik genomen in 2011)
2. Uitbreiding van het warmtenet naar Industrierrein Twentekanaal Zuid, Noord en Hengelo centrum
3. Uitbreiding naar stadion Grolschveste van FC Twente
4. Uitbreiding naar het Kennispark Universiteit Twente en Enschede-Noordwest

Het initiatief wordt eerst uitgewerkt in een investeringsprogramma (fase 1, 2011) via Warmtenet Hengelo. Na goedkeuring volgt realisering (fase 2, 2012- 2013).

Tegenprestatie Rijksoverheid

1. Het adopteren van dit initiatief als showcase voor het nationale beleid ten aanzien van industrieel restwarmtegebruik.
2. Het deelnemen van EL&I en/of AgentschapNL aan fase 1 (uitwerking in het investeringsprogramma) van restwarmtegebruik AkzoNobel. De Rijksoverheid zegt hierbij toe de mogelijkheden te onderzoeken of binnen de relevante wettelijke kaders en voor zover deze bijdrage strookt met de toepasselijke staatssteunregels voldaan kan worden aan een eenmalige bijdrage van € 200.000,- voor fase 1, waarbij het globaal ontwerp, de technisch en financiële haalbaarheid in een businesscase worden uitgewerkt. De Rijksoverheid zal verder actief meedenken over de uitkomsten van het onderzoek en de uitvoering ondersteunen door de reguliere instrumenten voor toepassing van restwarmte.

5 Productie van innovatieve biobrandstoffen door Biorights en VOF Biobrandstoffen in Hardenberg

Green Deal initiatief

Met een Gravity Pressure Vessel, een innovatieve techniek, wordt uit biomassa (vooral bermgras en digestaat van mestvergisting) 2E generatie biogas en bio-ethanol geproduceerd. Dit draagt bij aan het realiseren van de doelstellingen voor hernieuwbare energie en de mogelijkheid dit in de toekomst goedkoper te doen.

In de eerste fase is de verwachte productie van biogas ca. 30 miljoen m³ per jaar. De mogelijkheden van opwerking van het biogas tot aardgaskwaliteit en vervolgens invoeging op het aardgasnet zal worden uitgevoerd in samenwerking met Gasunie. Totale investering bedraagt minimaal € 40 miljoen.

De provincie draagt met een lening van € 3,5 miljoen bij om dit project van de grond te krijgen, voor zover dat als staatssteun onder artikel 23 van de Algemene Groepsvrijstelling is toegestaan.

Tegenprestatie Rijksoverheid

De Rijksoverheid denkt mee om de business case verder te verbeteren. Recent is de Stimuleringsregeling duurzame energieproductie (SDE+) verruimd om innovatieve ontwikkelingen op het gebied van bio-energie te stimuleren. Delen van de installatie kunnen bovendien in aanmerking komen voor Energie InvesteringsAftrek (EIA). De mogelijke inzet van beide instrumenten voor dit project is van belang voor het afdekken van projectrisico's, waarmee tegen gunstiger voorwaarden financiering kan worden aangetrokken.

6 Stimuleren Aardwarmte tuinbouwgebied Koekoekspolder Kampen

Green Deal initiatief

In het glastuinbouwgebied Koekoekspolder lijkt de eerste boring (doublet) met succes gerealiseerd op twee kilometer diepte. Dit kan resulteren in een besparing van 5 miljoen m³ aardgas/jaar. Deze eerste boring is mogelijk gemaakt door financiering van de tuinders, de provincie Overijssel en gemeente Kampen en door garantstelling ministerie EL&I (MEI - subsidie en garantstelling) voor bijna 20 ha glastuinbouw. Met de eerste boring is geen bijvangst opgetreden.

In het glastuinbouwgebied kunnen nog 6 doubletten worden gerealiseerd, waarvan één en mogelijk twee doubletten op korte termijn. De realisatie van deze projecten dreigt te worden vertraagd vanwege de financiering, de vergunningverlening en het afdekken van de geologische risico's.

Tegenprestatie Rijksoverheid:

Uitvoering van onderstaande acties, welke hun basis hebben in het actieplan aardwarmte.

1. Aanvullend op het actieplan aardwarmte en mogelijkheden die de SDE+ vanaf 2012 gaat bieden, werkt de Rijksoverheid een verbrede garantstelling uit voor aardwarmteprojecten,
2. Actief meewerken aan het verkrijgen van de opsporingsvergunning ten behoeve van het tweede en derde doublet in het gebied Zwolle-Kampen (Koekoekspolder)

Slotbepalingen

Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en geldt voor de periode 2011 tot 2015. Alle in deze Green Deal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen.

Partijen komen overeen dat de Green Deal afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn.

Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, waardoor andere partijen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals zodat navolging van deze Deals kan worden bevorderd.

Getekend te 's-Gravenhage op

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
Drs. M.J.M. Verhagen

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mr. J.P.H. Donner

De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
J.J. Atsma

Namens Provincie Overijssel
Drs. T.W. Rietkerk, gedeputeerde voor Economie, Energie en Innovatie.

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

